

DECIZIE

22 martie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul Svetlana Filincova

Judecătorii

Maria Ghervas, Ion Druță

Oleg Sternioală, Mariana Pitic

examinând recursurile declarate de către Oxana Sultan și Întreprinderea de Stat Compania Aeriană „Air Moldova”,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Oxanei Sultan împotriva Întreprinderii de Stat Compania Aeriană „Air Moldova” cu privire la anularea ordinului de concediere și încasarea compensației pentru concediile de odihnă anuale nefolosite, a salariului neachitat, a compensației pentru lichidarea reprezentanței, a penalității pentru reținerea plăților cuvenite și a cheltuielilor suportate pentru transfer,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2016, prin care a fost admis apelul declarat de către Întreprinderea de Stat Compania Aeriană „Air Moldova” și modificată hotărârea Judecătoriei Botanica municipiul Chișinău din 25 aprilie 2013,

c o n s t a t ă:

La 29 august 2012, Oxana Sultan a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎS CA „Air Moldova” cu privire la anularea ordinului de concediere, achitarea plăților restante și repararea prejudiciului material.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la data de 31 ianuarie 2001, prin ordinul pârâtei nr. 19/p, a fost angajată în calitate de manager - relații internaționale în cadrul ÎS CA „Air Moldova”.

Menționează că, la data de 02 mai 2001, a fost transferată pentru o perioadă de un an în funcția de reprezentant al companiei aeriene în orașul Atena, Grecia, iar începând cu 29 aprilie 2002, a fost transferată în funcția respectivă pe o perioadă nedeterminată.

Susține că, în perioada 02 mai 2001-11 iunie 2012, a activat în calitate de reprezentant al ÎS CA „Air Moldova” în orașul Atena, Grecia, iar în legătură cu deplasarea de serviciu, împreună cu ea au plecat și membrii familiei sale - soțul și fiul minor.

Afirmă că, în luna martie 2012, a fost invitată de către angajator la Chișinău, unde în mod verbal i-a fost adus la cunoștință faptul că, reprezentanța companiei din orașul Atena se lichidează și va fi încheiat un contract de colaborare cu o terță societate pentru a reprezenta interesele ÎS CA „Air Moldova” pe teritoriul Greciei.

Relevă că, la data de 02 iunie 2012, a fost informată verbal despre faptul că, ÎS CA „Air Moldova” a încheiat contract cu firma Europe Voyagers Enterprises, care va reprezenta interesele ÎS CA „Air Moldova” în aeroportul din orașul Atena.

Mai relevă că, la data de 30 mai 2012, a fost informată, contra semnătură, de conducerea ÎS CA „Air Moldova” despre adoptarea dispoziției nr. 6/p din 04 iunie 2012, prin care, întru respectarea ordinului nr. 93 din 11 noiembrie 2011 cu privire la aprobarea și implementarea structurii interne a ÎS CA „Air Moldova”, i-a fost propus transferul, începând cu 04 iunie 2012, în funcția de manager stație Chișinău, cu modificarea condițiilor contractului individual de muncă.

Invocă că, nu a fost de acord cu dispoziția enunțată, deoarece, de fapt, a avut loc lichidarea reprezentanței ÎS CA „Air Moldova” în orașul Atena, Grecia și nu transferul său în mun. Chișinău, ceea ce condiționează și achitarea în beneficiul său a compensațiilor prevăzute de lege.

Menționează că, prin ordinul pârâtei nr. 178-p din 11 iunie 2012 a fost concediată în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y) din Codul muncii, desfacerea din inițiativa angajatorului a contractului individual de muncă în cazul refuzului salariatului de a fi transferat în altă localitate în legătură cu mutarea unității în această localitate, începând cu 11 iunie 2012.

Consideră că, i-a fost încălcat dreptul la muncă, concedierea sa fiind ilegală și operată în scopul de a ascunde lichidarea în fapt a reprezentanței din Grecia, fiindu-i propus transferul în Moldova într-o altă subdiviziune și într-o funcție total diferită, dar nu în aceeași funcție de manager al reprezentanței din Atena. De asemenea, nu i-au fost achitate indemnizația de eliberare din serviciu, compensația cuvenită pentru 11 concedii anuale nefolosite și cheltuielile legate de mutarea sa și a membrilor familiei sale într-o altă localitate.

Susține că, încălcările respective comise de către angajatorul ÎS CA „Air Moldova” au fost aduse la cunoștința organelor de resort, iar scrisorile parvenite de la aceste instituții au confirmat caracterul ilegal al acțiunilor pârâtei.

Solicită anularea ordinului pârâtei nr. 178-p din 11 iunie 2012 cu privire la concediere și modificarea temeiului concedierii din art. 86 alin. (1) lit. y) în art. 86 alin. (1) lit. c) din Codul muncii, obligarea pârâtei ÎS CA „Air Moldova” de a-i achita compensațiile prevăzute de lege în legătură cu lichidarea reprezentanței din Atena și a compensației pentru 11 concedii de odihnă anuale nefolosite, repararea prejudiciului material cauzat prin reținerea plăților cuvenite începând cu 11 iunie 2012 până la data depunerii prezentei cereri și încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 16000 lei.

Pe parcursul examinării cauzei, reclamanta și-a concretizat cerințele, solicitând modificarea temeiului concedierii din art. 86 alin. (1) lit. y) în art. 86 alin. (1) lit. c) din Codul muncii și încasarea de la ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul său a sumei de 365061,30 lei, cu titlu de compensație pentru concediile de odihnă anuale nefolosite, a sumei de 9417,25 lei, cu titlu de salariu pentru luna

iunie 2012, a sumei de 61550,66 lei, cu titlu de compensație pentru lichidarea reprezentanței, a sumei de 26500 lei, cu titlu de penalități pentru reținerea plăților cuvenite, a cheltuielilor suportate pentru transferul său, a membrilor familiei și a bunurilor din Grecia în Republica Moldova în mărime de 2 630 lei și 1068 Euro și a cheltuielilor de judecată în sumă de 16000 lei.

Prin hotărârea Judecătorei Botanica mun. Chișinău din 25 aprilie 2013 a fost admisă parțial acțiunea, a fost anulat ordinul ÎS CA „Air Moldova” nr. 178-p din 11 iunie 2012 cu privire la concedierea Oxanei Sultan și au fost încasate de la ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul Oxanei Sultan compensația pentru 11 concedii de odihnă anuale nefolosite în sumă de 365061,30 lei, salariul pentru luna iunie 2012 în mărime de 9417,25 lei, cheltuielile de transport și transfer în sumă de 2630 lei și 1068 Euro, calculat conform cursului oficial de schimb stabilit de Banca Națională a Moldovei la data achitării și cheltuielile pentru asistență juridică în sumă de 16000 lei. În rest acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 29 octombrie 2013 a fost admis apelul declarat de către ÎS CA „Air Moldova”, casată hotărârea primei instanțe în partea anulării ordinului de concediere și încasării compensației pentru 11 concedii de odihnă anuale nefolosite și emisă în această parte o nouă hotărâre, prin care a fost respinsă pretenția cu privire la anularea ordinului nr. 178-p din 2012 cu privire la concediere și modificarea motivelor de concediere ca fiind neîntemeiată și a fost încasată de la ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul Oxanei Sultan suma de 99562 lei, cu titlu de compensații pentru concediile de odihnă anuale nefolosite pentru 3 ani, în rest această pretenție a fost respinsă ca fiind tardivă. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 30 aprilie 2014 au fost admise recursurile declarate de către Oxana Sultan și ÎS CA „Air Moldova”, a fost casată decizia instanței de apel și a fost restituită cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 07 aprilie 2015 a fost respins apelul declarat de către ÎS CA „Air Moldova” și menținută hotărârea primei instanțe.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 04 noiembrie 2015 a fost admis recursul declarat de către ÎS CA „Air Moldova”, casată decizia instanței de apel și restituită cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2016 a fost admis apelul declarat de către ÎS CA „Air Moldova” și modificată hotărârea primei instanțe prin micșorarea compensației pentru 11 concedii de odihnă anuale de la suma de 365061,30 lei până la suma de 222 053,41 lei și cheltuielile de asistență juridică de la suma de 16 000 lei până la suma de 10 000 lei. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La data de 23 septembrie 2016, Oxana Sultan a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea micșorării sumei pentru compensarea concediilor de odihnă anuale nefolosite și a sumei cheltuielilor de asistență juridică și menținerea în această parte a hotărârii primei instanțe, în rest menținerea deciziei instanței de apel.

În motivarea recursului a indicat că, decizia instanței de apel în partea micșorării sumei pentru compensarea concediilor de odihnă anuale nefolosite și a sumei cheltuielilor de asistență juridică este neîntemeiată, deoarece au fost apreciate greșit probele administrate și au fost aplicate eronat normele de drept material, ceea ce a dus la soluționarea greșită a cauzei.

Menționează că, instanța de apel a conchis greșit modalitatea de calcul a compensației pentru concediile de odihnă anuale nefolosite, interpretând eronat prevederile pct. 5 din Hotărârea Guvernului RM nr. 426 din 26 aprilie 2004 cu privire la aprobarea modului de calculare a salariului mediu, conform căreia la determinarea salariului mediu, se iau în calcul 3 luni calendaristice de lucru premergătoare evenimentului de care depinde plata respectivă (de la data de 01 până la data de 01), iar calculul respectiv se efectuează în temeiul pct. 8-10, 14 și 15 din prezenta Hotărâre.

Susține că, evenimentul, de care depinde plata, a survenit odată cu concedierea, adică la 11 iunie 2012, astfel, la calculul compensației pentru concediile de odihnă anuale nefolosite urmau a fi luate în calcul salariile pentru lunile martie, aprilie și mai ale anului 2012.

Afirmă că, conform extraselor din cont, expediate pe adresa electronică de la BC „Victoriabank” SA pentru lunile martie, aprilie și mai ale anului 2012, precum și conform extrasului din cont prezentat de către reprezentantul intimatei, mărimea salariului lunar al său constituia suma de 2000 Euro (echivalentul în lei la momentul transferării salariului).

Consideră că, pentru perioada de activitate în cadrul ÎS CA „Air Moldova” urmează să-i fie compensate în total 344 zile calendaristice de concediu de odihnă anual nefolosit, fapt constatat și de către instanța de apel.

Relevă că, calculul sumei pentru concediile de odihnă anuale neplătite, anexat la materialele dosarului, a fost efectuat în temeiul și modalitatea stabilită de art.112, 113 și 119 din Codul muncii și pct. 8, 9, 10, 14 și 15 din Hotărârea Guvernului RM nr. 426 din 26 aprilie 2004.

Mai relevă că, conform prevederilor legale enunțate, la calcularea compensației pentru concediile de odihnă anuale nefolosite urmează să se țină cont de cuantumul salariului lunar pentru ultimele 03 luni, stabilit prin metoda adunării, numărul zilelor concediilor de odihnă anuale nefolosite; numărul zilelor lucrătoare și zilelor calendaristice pentru perioada ultimelor 03 luni premergătoare datei de concediere; salariul pentru o zi de muncă; coeficientul zile lucrătoare/zile calendaristice - pentru a stabili costul unei zile calendaristice. Astfel, suma compensației pentru concediile de odihnă anuale nefolosite este egală cu produsul înmulțirii a numărului zilelor concediilor nefolosite cu cuantumul salariului pentru o zi calendaristică în perioada lunilor martie, aprilie și mai anul 2012.

Invocă că, litigiul în cauză se examinează în instanțele de judecată timp de 4 ani, iar suma cheltuielilor de asistență juridică, conform actelor confirmatorii anexate, constituie 16000 lei.

Consideră că, pentru perioada de 4 ani, suma de 16000 lei este reală, necesară și rezonabilă.

La data de 26 septembrie 2016, ÎS CA „Air Moldova” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri cu privire la respingerea acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, hotărârile judecătorești sunt neîntemeiate, deoarece circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, pe care instanțele le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice și suficiente, concluziile instanțelor judecătorești, expuse în hotărâri, sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei, precum și normele de drept material au fost aplicate eronat și, anume, a fost aplicată o lege care nu trebuia să fie aplicată - art.art. 71, 118 și 171 din Codul muncii și nu a fost aplicată legea care trebuia să fie aplicată - art. art. 3, 348 și 349 din Codul muncii.

Menționează că, Oxana Sultan a prestat munca în Republica Elena în funcție de reprezentant al ÎS CA „Air Moldova” în baza ordinului nr. 9 din 29 aprilie 2002, fiind înregistrată în organele de stat ale Republicii Elena cu titlu de administrator al reprezentanței ÎS CA „Air Moldova”, astfel, raporturile de muncă între părți sunt supuse legislației muncii a Republicii Elena.

Susține că, raporturile de muncă dintre intimată și recurentă nu puteau fi reglementate de Codul muncii al RM, deoarece conform art. 3 din Codul muncii al RM, dispozițiile codului respectiv se aplică doar salariaților cetățeni ai Republicii Moldova, încadrați în baza unui contract individual de muncă, care prestează muncă în Republica Moldova, iar conform art. 48 alin. (2) din Legea privind actele legislative, actele legislative sau unele prevederi ale acestora pot fi aplicate și în afara teritoriului Republicii Moldova, doar conform tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, însă Republica Moldova nu este parte la vreun tratat internațional, care ar permite aplicarea prevederilor Codului muncii pe teritoriul Republicii Elena.

Afirmă că, prin ordinul nr. 93 din 11 noiembrie 2011, din necesitatea de producție, s-a decis mutarea reprezentanței ÎS CA „Air Moldova” din Republica Elena în Republica Moldova și luând în considerație experiența profesională și stagiul de muncă a Oxanei Sultan, administrația ÎS CA „Air Moldova” i-a propus transferul în Republica Moldova în funcția de manager stație Chișinău.

Relevă că, în scopul de a legaliza prestarea muncii de către Oxana Sultan pe teritoriul Republicii Moldova, ÎS CA „Air Moldova” s-a conformat prevederilor Codul muncii și a emis dispoziția nr. 6/P din 04 iunie 2012, însă ultima a refuzat transferul în Republica Moldova în funcția de manager stație Chișinău, din care considerent, ÎS CA „Air Moldova” a emis ordinul nr. 178/p din 11 iunie 2012 și a concediat-o în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y) din Codul muncii.

Mai relevă că, ordinul respectiv a fost emis în scopul reflectării în evidența contabilă a încetării relațiilor salariale dintre părți.

Menționează că, reprezentanța ÎS CA „Air Moldova” din Republica Elena este o unitate separată situată în afara sediului.

Susține că, conform art. 348 și 349 din Codul muncii, intimata nu poate fi parte a litigiilor individuale de munca examinate prin prisma normelor Codului

muncii al RM, deoarece nu este titular ale unor drepturi în temeiul Codului muncii al RM.

Consideră că, pretențiile invocate de către Oxana Sultan în cererea de chemare în judecată sunt nefondate, deoarece nu au temei de drept.

Afirmă că, chiar și în situația în care s-ar fi aplicat dispozițiile Codului muncii al RM asupra raporturilor de muncă între părțile litigioase, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanței oricum sunt neîntemeiate și ilegale, deoarece instanțele au aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și, anume, prevederile art.art. 71, 118 și 171 din Codul muncii, iar concluziile, expuse în decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei.

Relevă că, ÎS CA „Air Moldova” nu a delegat-o pe Oxana Sultan în deplasare și nici nu a detașat-o în Republica Elena, fapt pe care nici intimata nu l-a pretins în speță, însă, instanțele de judecată eronat au constatat că, intimata a fost detașată în Republica Elena, fără ca această circumstanță să fie probată și ca urmare, au aplicat prevederile art. 71 din Codul muncii.

Mai relevă că, prin ordinul nr. 9 din 29 aprilie 2002 Oxana Sultan a fost transferată la muncă în altă localitate în Republica Elena în conformitate cu art. 74 din Codul muncii.

Invocă că, ordinul de transfer a intimatei nr. 9 din 29 aprilie 2002 și ordinul nr. 93 din 11 noiembrie 2011 cu privire la mutarea reprezentanței ÎS CA „Air Moldova” din Republica Elena în Republica Moldova, cât și dispoziția nr. 6/P din 04 iunie 2012 nu au fost contestate, astfel, consideră că, nici instanțele de judecată nu au avut nici un temei de drept sa se expună pe marginea transferului respectiv și să constate că, de fapt, intimata a fost detașată în Republica Elena.

Afirmă că, la transferarea Oxanei Sultan în Republica Elena, ÎS CA „Air Moldova” s-a conformat prevederilor art. 177 alin. (1) din Codul muncii și a asigurat transportarea acesteia și a membrilor familiei sale, precum și i-a compensat toate cheltuielile de stabilire la noul loc de trai.

Susține că, instanțele judecătorești neîntemeiat au încasat în beneficiul intimatei cheltuielile de transportare din Republica Elena în Republica Moldova a sa și a membrilor familiei sale, precum și a bunurilor lor, aplicând prevederile art.171 din Codul muncii, deoarece în situația în care intimata a refuzat transferul la muncă în Republica Moldova, ÎS CA „Air Moldova” nu este obligată să îi compenseze cheltuielile de transportare.

Relevă că, eronat instanțele de judecată au încasat în beneficiul intimatei compensația pentru concediile de odihnă anuale nefolosite, aplicând prevederile art. 119 din Codul muncii, deoarece conform art. 118 alin. (5) din Codul muncii, nu se admite înlocuirea concediului anual de odihnă nefolosit printr-o compensație de bani, cu excepția cazurilor de încetare a contractului individual de muncă al salariatului, care nu și-a folosit concediul.

Consideră că, din momentul anulării ordinului privind desfacerea contractului individual de muncă al intimatei Oxana Sultan, contractul respectiv nu a încetat și nu mai există temei legal de a admite compensarea concediului de odihnă anul nefolosit printr-o compensație de bani.

Invocă că, instanța de apel a încasat cheltuielile de asistență juridică în mărime exagerată de 10000 lei, fără a argumenta măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Mai invocă că, la materialele dosarului nu au fost anexate probe, care ar confirma actele/acțiunile efectuate de avocat și timpul aferent acestora.

Prin referința depusă la 25 noiembrie 2016 Oxana Sultan a solicitat declararea recursului ÎS CA „Air Moldova” ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 28 decembrie 2016 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile întemeiate și care urmează a fi admise cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, prin ordinul ÎS CA „Air Moldova” SA nr. 19/p din 31 ianuarie 2001 Oxana Sultan a fost angajată temporar pe termen de 2 luni în Secția economico-comercială în funcția de manager relații internaționale cu salariul în mărime de 607,50 lei lunar, 30% din salariu pentru posedarea și aplicarea limbii străine și 25% din salariu pentru vechime în muncă (f.d. 9, vol. I).

Prin ordinul ÎS CA „Air Moldova” nr. 52/p din 02 aprilie 2001 Oxana Sultan a fost numită în funcția de reprezentant-interimar în or. Atena, fără modificarea salariului și în perioada 02 aprilie 2001-30 aprilie 2001, s-a deplasat în or. Atena cu retribuția conform legislației în vigoare (f. d. 10, vol. I).

În temeiul aceluiași ordin, începând cu 02 mai 2001, Oxana Sultan a fost transferată în funcția de reprezentant în or. Atena cu salariul în mărime de 300 dolari SUA, cu încheierea contractului individual de muncă pe 1 an.

Conform ordinului ÎS CA „Air Moldova” nr. 90/p din 29 aprilie 2002, Oxana Sultan a fost transferată la muncă cu încheierea contractului individual de muncă pe durată nedeterminată fără modificarea salariului în calitate de reprezentant în Grecia (f. d. 12, vol. I).

Prin ordinul ÎS CA „Air Moldova” nr. 93 din 11 noiembrie 2011 a fost aprobată structura internă generală a ÎS CA „Air Moldova” și pentru fiecare diviziune internă separat, conform anexelor cu aplicarea acestora din 01 decembrie 2011. A fost stabilită data de 31 decembrie 2011 în calitate de termen de conformare totală cu organigrama, în special la capitolul corespunderii numărului de personal încadrat în câmpul muncii cu numărul unității incluse în organigrama companiei. Secția resurse umane va perfectă toate actele necesare pentru documentarea proceselor de transfer, reducere, încetare a relațiilor de muncă sau

angajarea în câmpul muncii, după caz, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare și va elabora ordinul de creare a comisiei de disponibilizare (f. d. 203).

Ulterior, prin ordinul nr. 3/p din 25 mai 2012 ÎS CA „Air Moldova” a dispus trecerea reprezentanței din Grecia, Republica Elenă în Chișinău, Republica Moldova (f. d. 145, vol. I).

Prin dispoziția ÎS CA „Air Moldova” nr. 6/p din 04 iunie 2012, emisă în legătură cu trecerea reprezentanței din Grecia în Republica Moldova, a fost propus Oxanei Sultan, în conformitate cu Codul muncii, transferul în funcția de manager stație Chișinău cu modificarea condițiilor contractului individual de muncă, din data de 04 iunie 2012 (f. d. 27, vol. I). Prezentul ordin a fost adus la cunoștință Oxanei Sultan în ziua emiterii, iar la data de 11 iunie 2012, ea nu a fost de acord cu propunerea de transferare în funcția de manager stație Chișinău, fapt atestat prin propria semnătură.

Prin ordinul ÎS CA „Air Moldova” nr. 178/p din 11 iunie 2012, în temeiul refuzului salariatului Oxana Sultan de a fi transferată în funcția de manager stație Chișinău cu modificarea condițiilor contractului individual de muncă, în legătură cu trecerea reprezentanței din Grecia în Republica Moldova, s-a dispus concedierea Oxanei Sultan din funcția de reprezentant în orașul Atena, Grecia, începând cu data de 11 iunie 2012 (f. d. 28, vol. I).

Din carnetul de muncă seria AA 0012408, eliberat pe numele Oxanei Sultan se atestă că, la data de 11 iunie 2012, ea a fost concediată în temeiul art. 86 alin.(1) lit. y) din Codul muncii (f. d. 26, vol. I).

Din răspunsul Inspecției Muncii nr. S-973/12 din 23 iulie 2012, ca rezultat al examinării petiției adresate de Oxana Sultan se constată că, ultima a fost concediată din funcția deținută în baza art. 86 alin. (1) lit. y) din Codul muncii în lipsa temeiului de fapt, or, în cazul dat nu a avut loc mutarea unității în altă localitate, fiindcă ÎS CA „Air Moldova” și în prezent activează în mun. Chișinău ca și anterior. În legătură cu modificarea structurii organizaționale a ÎS CA „Air Moldova” prin lichidarea reprezentanței din Atena, angajatorul urma să permute salariații conform prevederilor art. 74 din Codul muncii sau cu acordul lor să-i transfere la o altă muncă. În caz contrar, angajatorul urma să porceadă la reducerea statelor și a numărului de personal din unitate în temeiul art. 86 alin.(1) lit. c), 87, 88 din Codul muncii. Pentru perioada de activitate 31 ianuarie 2001-11 iunie 2012, angajatorul nu i-a acordat salariatului Oxana Sultan concediul de odihnă anual, prin ce a încălcat prevederile art. 112, 113 din Codul muncii. La desfacerea contractului individual de muncă cu Oxana Sultan, ÎS CA „Air Moldova” nu i-a calculat și achitat compensația pentru concediile de odihnă anuale nefolosite, contrar prevederilor art. 119 alin. (1) din Codul muncii. Administrația ÎS CA „Air Moldova” nu a compensat cheltuielile legate de mutarea într-o altă localitate (din Atena la Chișinău) a salariatului și a membrilor familiei sale, contrar prevederilor art. 177 din Codul muncii.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Oxana Sultan a solicitat modificarea temeiului concedierii din art. 86 alin. (1) lit. y) în art. 86 alin. (1) lit.c) din Codul muncii și încasarea de la ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul său a sumei de 365061,30 lei, cu titlu de compensație pentru concediile de odihnă

anuale nefolosite, a sumei de 9417,25 lei, cu titlu de salariu pentru luna iunie 2012, a sumei de 61550,66 lei, cu titlu de compensație pentru lichidarea reprezentanței, a sumei de 26500 lei, cu titlu de penalități pentru reținerea plăților cuvenite, a cheltuielilor suportate pentru transferul său, a membrilor familiei și a bunurilor din Grecia în Republica Moldova în mărime de 2 630 lei și 1068 Euro și a cheltuielilor de judecată în sumă de 16000 lei.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acesteia, anulând ordinul ÎS CA „Air Moldova” nr.178-p din 11 iunie 2012 cu privire la concedierea Oxanei Sultan și încasând de la ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul Oxanei Sultan compensația pentru 11 concedii de odihnă anuale nefolosite în sumă de 365061,30 lei, salariul pentru luna iunie 2012 în mărime de 9417,25 lei, cheltuielile de transport și transfer în sumă de 2630 lei și 1068 Euro, calculat conform cursului oficial de schimb stabilit de Banca Națională a Moldovei la data achitării și cheltuielile pentru asistență juridică în sumă de 16000 lei, în rest respingând acțiunea.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către ÎS CA „Air Moldova”, a ajuns la concluzia temeiniciei acestuia, modificând hotărârea primei instanțe prin micșorarea compensației pentru 11 concedii de odihnă anuale de la suma de 365061,30 lei până la suma de 222 053,41 lei și a cheltuielilor de asistență juridică de la suma de 16 000 lei până la suma de 10 000 lei, în rest menținând hotărârea primei instanțe.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide, însă, că o astfel de soluție rezultă din nedeterminarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt sub toate aspectele, mai mult că, concluziile instanței de apel sunt bazate pe o apreciere unilaterală și arbitrară a materialului probator, fapt ce vine în contradicție cu normele de drept procedural.

Astfel, în conformitate cu art. 130 alin. (1) și (2) CPC, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanță judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs reține că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, precum și asupra materialului anexat la dosar, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și legislația în vigoare.

Conform art. 86 alin. (1) lit. y) din Codul muncii, concedierea – desfacerea din inițiativa angajatorului a contractului individual de muncă pe durată nedeterminată, precum și a celui pe durată determinată – se admite pentru următoarele motive: refuzului salariatului de a fi transferat în altă localitate în legătură cu mutarea unității în această localitate (art. 74 alin. (1)).

Conform definiției legale, unitatea reprezintă o întreprindere, instituție sau organizație cu statut de persoană juridică, indiferent de tipul de proprietate, de forma juridică de organizare și de subordonarea departamentală sau apartenența ramurală.

Art. 102 din Codul civil prevede că, persoana juridică poate institui filiale în Republica Moldova și în străinătate dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel. Filiala nu este persoană juridică.

Conform art. 103 din Codul civil, reprezentanța este o subdiviziune separată a persoanei juridice situată în afara sediului acesteia, care o reprezintă și îi apără interesele. Reprezentanța nu este persoană juridică.

La caz, se reține că, instanța de apel s-a pronunțat asupra ordinului ÎS CA „Air Moldova” nr. 178-p din 11 iunie 2012 cu privire la concedierea Oxanei Sultan fără a elucida care este forma de organizare concretă a subdiviziunii ÎS CA „Air Moldova” din Atena, Republica Elenă, în care a activat Oxana Sultan – filială (reflecată în Statut) sau reprezentanță și fără a determina dacă aceasta a fost lichidată sau transferată pentru a putea determina aplicabilitatea în speță a art. 86 alin. (1) lit. y) din Codul muncii, fapt indicat și în decizia Curții Supreme de Justiție din 04 noiembrie 2015. Or, la materialele dosarului lipsesc acte confirmative în acest sens.

Mai mult ca atât, instanțele judecătorești au constatat că, recurenta-reclamantă Oxana Sultan a fost detașată în Republica Elenă, fără ca această circumstanță să fie dovedită prin probe pertinente, care ar justifica concluzia instanțelor în acest sens, prevederile art. 71 din Codul muncii nefiind aplicabile speței.

În această ordine de idei, se conchide că, circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, pe care instanțele judecătorești le-a considerat constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice, concluziile instanțelor, expuse în hotărâre și decizie, fiind în contradicție cu circumstanțele pricinii.

La fel, instanțele judecătorești au anulat ordinul ÎS CA „Air Moldova” nr.178-p din 11 iunie 2012 cu privire la concedierea Oxanei Sultan, fără a se expune asupra restabilirii sau concedierii după cum a solicitat recurenta-reclamantă în cererea de chemare în judecată, cerință rămasă nesoluționată.

Totodată, instanțele judecătorești au încasat de la ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul Oxanei Sultan compensația pentru concediile anuale de odihnă nefolosite, or, art. 118 alin. (5) din Codul muncii prevede că, nu se admite înlocuirea concediului de odihnă anual nefolosit printr-o compensație în bani, cu excepția cazurilor de încetare a contractului individual de muncă al salariatului care nu și-a folosit concediul.

În speță, se reține că, din momentul anulării ordinului ÎS CA „Air Moldova” nr.178-p din 11 iunie 2012 cu privire la concedierea Oxanei Sultan, contractul

individual de muncă încheiat cu ultima nu a încetat, respectiv, nu există temei legal și nici nu se admite compensarea concediului anual de odihnă nefolosit printr-o compensație de bani. Or, conform art. 119 alin. (1) din Codul muncii, în caz de suspendare (art. 76 lit. e) și m), art. 77 lit. d) și e) și art. 78 alin. (1) lit. a) și d)) sau încetare a contractului individual de muncă, salariatul are dreptul la compensarea tuturor concediilor de odihnă anuale nefolosite.

În contextul dat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, cele descrise incontestabil indică la o examinare superficială a cauzei, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale și fără a intra în esența litigiului apărut în speță.

Ca urmare, în sensul art. 6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

În speță, prezintă relevanță și faptul că, folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestuia, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt, care, este diferită de la caz la caz.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice și alte circumstanțe ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet și obiectiv, conform exigențelor art. 130 CPC, probele administrate pe dosar și în dependență de situația stabilită, în raport cu normele de drept material care reglementează relațiile civile, să adopte o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de către Oxana Sultan și Întreprinderea de Stat Compania Aeriană „Air Moldova”.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2016 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Oxanei Sultan împotriva Întreprinderii de Stat Compania Aeriană „Air Moldova” cu privire la anularea

ordinului de concediere și încasarea compensației pentru concediile de odihnă anuale nefolosite, a salariului neachitat, a compensației pentru lichidarea reprezentanței, a penalității pentru reținerea plăților cuvenite și a cheltuielilor suportate pentru transfer, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova

Maria Ghervas

Ion Druță

Oleg Sternioală

Mariana Pitic